

ינואר 2020

להברי הפורום לטיפול באלרגיה למזון

התוכנית לטיפול באלרגיה למזון במרכז הרפואי שמיר (אסף הרופא) תציין עשור לפעילותה באפריל 2020. אנו מטפלים באלרגיה לחלב, ביצה, בוטנים, שומשום ואגוזים. נכון להיום השתתפו בתוכנית 1477 ילדים ומבוגרים בגילאי 4-36 שנים וכמעט 1200 כבר סיימו טיפול. זהו אחד המרכזים הגדולים בעולם לטיפול באלרגיה למזון. בספטמבר 2018 עבר מכון האלרגיה למשכן חדש הממוקם בקרבת הכניסה לבית החולים וחווית המטופל במכון השתפרה משמעותית.

אנו מודעים לכך שהביקוש גבוה מאוד, ושהתורים לטיפול ארוכים. בשל ההכרח להקפדה מרבית על בטיחות ועל חווית המטופל, מספר המטופלים שיכולים להתחיל טיפול בכל שנה מוגבל. אנו יכולים להבטיח שבסיום תקופת ההמתנה תזכו לטיפול מהטובים שיש כיום בעולם, הניתן על ידי כוח אדם רפואי ופרא-רפואי איכותי ביותר. בזכות הצוות האיכותי, הניסיון הייחודי שנצבר בתחום וההקפדה על המעקב הרציף אחר המטופלים דרך תוכנת דיווחים גם כאשר המטופלים נמצאים בבית, אחוזי ההצלחה של הטיפול במכון שלנו, הם מהגבוהים בעולם, והמכון הינו מהמובילים כיום בעולם הן בטיפול והן בקידום המחקר בתחום של אלרגיה למזון.

הטיפול באלרגיה למזון הפך בשנים האחרונות למקובל בכל העולם, אולם עדיין קיימים פערי ידע שחשוב ביותר להשלים. מטרת המחקר שנעשה במכון היא לתרום להשלמת פערי ידע אלה הקיימים בעולם, בכדי לשפר את יעילות ובטיחות הטיפול.

טיפול באלרגיה לאגוזים ושומשום

בשנים האחרונות פורסמו מחקרים רבים על טיפול באלרגיה לחלב, ביצים ובוטנים אך היה חסר במידע לגבי טיפול באלרגיות למזונות אחרים (אגוזים, שומשום). בשנה האחרונה פרסמנו את המאמר הראשון בעולם המתאר את תוצאות הטיפול באלרגיה לאגוז מלך ואת השפעתו על אלרגיות לאגוזים אחרים. מצאנו כי טיפול באגוז אחד מטפל על פי רוב באלרגיה ליותר מהאגוז המטופל, ככל הנראה בשל הדמיון בין האגוזים השונים. טיפול מוצלח באלרגיה לאגוז מלך טיפל גם באופן מלא, עד כדי צריכה חופשית, ב- 100% מהמקרים של אלרגיה לפקאן וב- 50% ממקרי האלרגיה ללזו. ב- 40% נוספים מהאלרגיים ללזו נצפה שיפור בחומרת האלרגיה, עם עליית סף התגובה, בעקבות טיפול באגוז מלך. טיפול מוצלח באלרגיה לאגוז קשיו טיפל גם באלרגיה לפיסטוק באופן מלא ב- 100% מהמקרים. לפני טיפול באלרגיה לאגוזים אנו מבצעים הערכה טרום טיפול במסגרתה עובר כל מטופל מספר תגרים על מנת

לקבוע באיזה אגוזים יש צורך לטפל.

בשנה האחרונה פרסמנו גם את המאמר הראשון בעולם המתאר את תוצאות הטיפול באלרגיה לשומשום, עם אחוזי הצלחה גבוהים ביותר.

תגובות במהלך הטיפול

אחוזי הצלחה בטיפול הם גבוהים ביותר אולם הטיפול כרוך בתגובות הן במכון והן בבית. המידע הקיים בעולם לגבי היכולת לנבא מי המטופלים נמצא בסיכון לתגובות במהלך הטיפול הוא מוגבל ביותר. בימים אלה אנו בוחנים את גורמי הסיכון לתגובות משמעותיות עד כדי צורך בשימוש באפיפן, המתרחשות בבית המטופל. בעזרת ניתוח המידע שהצטבר במכון אנו מפתחים אלגוריתם שיאפשר לנו לזהות את מרבית המטופלים הנמצאים בסיכון לתגובות מסוג זה ומקווים להשיג שיפור נוסף בבטיחות הטיפול עבור המטופלים.

תוצאות ארוכות טווח של הטיפול

הנושא הנוסף בו חסר מידע בספרות הינו ההשפעות ארוכות הטווח של הטיפול. לידיעה מי מהמטופלים עבר החלמה של ממש, ואינו נמצא עוד בסיכון לתגובות ואינו נדרש לשאת אפיפן יש משמעות רבה לאיכות חיי המטופל (תלות באפיפן, שירות צבאי, נסיעות לחו"ל ועוד). לצורך כך אנו מתחילים בימים אלה במחקר שמטרתו לבחון שאלה זו. בחודשים הקרובים נפנה למטופלים שסיימו את הטיפול מאז שהחל לפני כעשור, באמצעות שאלות הנוגעות להמשך נטילת המנה המשמרת, אכילת מזונות באופן חופשי, תגובות שנחוו וכו'. שיתוף הפעולה שלכם חשוב ביותר ויסייע לנו לענות גם על שאלה מרכזיות זו.

מעקב ומנת אחזקה

כאמור, המידע הקיים כיום עדיין אינו מאפשר לקבוע מי עבר "ריפוי" (האלרגיה לא תחזור גם אם תופסק צריכה קבועה של המזון האלרגני) ומי רק "דיכוי" (היעדר התגובות מותנה בנטילה קבועה של המזון האלרגני). בשנה האחרונה התפרסמה עבודה חשובה שלימדה אותנו רבות (Chu et al. Lancet. 2019;393(10187):2222-2232). המטופלים בעבודה זו הונחו להפסיק צריכה קבועה של המזון האלרגני (במקרה זה בוטנים) למשך שנה לאחר שהגיעו לצריכה חופשית. כל 3 חודשים המטופלים עברו תגר בוטנים כדי לבחון איזה אחוז מהם חזר להיות אלרגי. בתוך 3 חודשים רק בשליש מהמטופלים (35%) נשמרה העמידות לבוטנים, והאחוז הלך וירד בהמשך עד 13% בלבד בסיום השנה. גם מטופלים שהמשיכו לקבל 300 מ"ג חלבון (כבוטן אחד) לאורך כל השנה, חזרו ברובם הגדול להיות אלרגיים. אנו ממשיכים להמליץ לכל מסיימי הטיפול לצרוך את המזון האלרגני באופן קבוע. בעבודות שלנו מצאנו שצריכה קבועה של 1200 מ"ג חלבון משמרת עמידות מלאה ומונעת חזרה של האלרגיה לבוטנים, אגוזים ושומשום.

בחלב ובביצים המינון הקבוע גבוה יותר. עדיין יתכנו תגובות גם בשלב זה של הטיפול ולעיתים אף תגובות המצריכות שימוש באפיפן אולם הסיכון לתגובות הולך ופוחת עם הזמן. נכון לעכשיו, אנו ממליצים להמשיך לשאת אפיפן גם בשלב זה.

מסיימי טיפול עם צריכה מוגבלת - A2

לצריכה קבועה של המזון האלרגני לאורך חודשים ושנים יש חשיבות גבוהה מכמה בחינות. ראשית היא משמרת את המוגנות מפני תגובות מסוכנות במקרים של חשיפה אקראית. שנית, היא עשויה להמשיך ולהעלות את העמידות למזון האלרגני. בבדיקות מעקב אחר חלק מהמטופלים שסיימו טיפול עם אפשרות לצריכה מוגבלת מצאנו שצריכה ממושכת של המזון האלרגני בכמות נמוכה הביאה בהמשך לאפשרות לצרוך באופן חופשי. לפיכך חשוב להדגיש, למטופלים שסיימו טיפול כ-A2 (צריכה מוגבלת), לא להתייאש ולא להפסיק את הצריכה הקבועה של המנה אליה הגעתם. מטופלים שסיימו טיפול כ-A2 וממשיכים לצרוך מנה קבועה, מוזמנים לתאם אצלנו ביקורת על מנת לבדוק את סף התגובה שלהם כיום.

לחיות עם אלרגיה למזון

אנו נתקלים חדשות לבקרים בכתבות בתקשורת העוסקות בבטיחות הילד עם אלרגיה למזון במסגרות השונות בהן הוא נמצא במהלך היום. התפיסה שלנו היא כי מחד, אלרגיה למזון עלולה להביא לתגובות מסכנות חיים ולפיכך הזהירות מתחייבת, ועל המערכת להיות ערוכה לטיפול בתגובות. מאידך, קיימת לעיתים נטייה לחרדה מופרזת הנובעת בחלקה ממידע שגוי. תגובות אלרגיות למזון מתרחשות בד"כ בחשיפה פומית (באכילה). חשיפה במגע גורמת לתגובה מקומית בלבד, וחשיפה בהרחה אינה גורמת לתגובה, למעט במקרים קיצוניים ביותר ובמזונות ספציפיים, וודאי שלא לתגובה מסכנת חיים. אין זה קל תמיד, אולם מציאת האיזון הנכון בין נקיטת זהירות נדרשת ובין הפרזה באמצעים הננקטים, תפחית את הפגיעה בילדים, את החרדה שמלווה אותם, ואת הבידוד החברתי שעלול להיגרם להם.

תוצאות הטיפול

מצורפים בהמשך איורים המתארים את תוצאות הטיפול עד כה באופן כללי ולפי המזון האלרגני. באופן כללי, מתוך אלה שכבר סיימו את הטיפול, 88% מהמטופלים מגיעים לצריכה מוגבלת או מלאה של המזון האלרגני וכ- 12% אינם מצליחים בטיפול. ההצלחות פחות טובות לחלב מאשר לשאר המזונות.

- נשמח לקבל מכם תמונות של מטופלים הנהנים מהמזון האלרגני כיום.

תודה והערכה לצוות

הסיבה העיקרית להצלחה הרבה של הטיפול באסף הרופא הינו הצוות המטפל. הטיפול הינו אינטנסיבי ודורש השקעה מרובה מהצוות. זה כולל הכנת תוכנית פרטנית לכל מטופל, הכנת מנות במתקן המיועד לכך, הכנת רשימות צ'ופרים, מעקב אחר הנעשה בבית באמצעות אתר הדיווחים והמיילים, ותיאום כל מערך הביקורים לכל המטופלים. הצוות במכון עושה עבודה מדהימה ומכל הלב, ועל כך מגיעה להם תודה והרבה הערכה.

רופאים: דר' מיכאל לוי, דר' מיכאל גולדברג, דר' ליאת נחשון, דר' נעמה אפשטיין-ריגבי, דר' יעל קורן, דר' עדי כהן

אחיות: מיכל מיזרחי, נטלי גרינגלז, עירית בהר, איריס פנחסי, ודבורה אינדיג.

דיאטניות: קרן גולובוב, מור כרמל, שרון בנימיני, ושלי גולן

טכנאי תפקודי ריאות: בירגריט מרקוס, נטע סולומון

צוות מעבדה אימונולוגית: דר' משה אפל, מזל בורוכוב, דניאל שפיגל

מרכזות ומתאמות התוכנית: חסיה דואני, תהילה אברג'יל

מזכירות המכון: שירן מורי, רינה רום, ברכה ישובייב

כוח עזר: בלהה מכבי

לפרטים נוספים ולהרשמה –

באתר האינטרנט של אסף הרופא <http://www.assafh.org/Pages/default.aspx> (תחת הקטגוריה של אלרגיה

אימונולוגיה וריאות ילדים) ניתן למצוא פרטים נוספים והסברים אודות הטיפול, כיצד הוא מתנהל, סדר היום של המטופלים שמגיעים, וכן הנחיות לרישום לטיפול.

לבירורים נוספים: טל – 08-9779820, 08-9542409

להסרה מרשימת התפוצה - נא לשלוח מייל ל- foodallergyait@gmail.com (לציין מבקש/ת להסיר)

בברכה,

דר' ארנון אליצור

מנהל המכון לאלרגיה אימונולוגיה וריאות ילדים

מרכז רפואי יצחק שמיר

